

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

ANALYSIS OF THE UKRAINIAN PUBLISHING AND PRINTING INDUSTRY'S CURRENT STATE

У статті розглянуто сучасні умови функціонування підприємств видавничо-поліграфічної галузі України. Проаналізовано сучасний стан дослідженості умов функціонування підприємств видавничо-поліграфічної галузі України у спеціальній і науковій літературі. Узагальнено основні чинники, що впливають на умови функціонування видавничо-поліграфічних підприємств в Україні. Проаналізовано основні середньогалузеві показники діяльності видавничо-поліграфічних підприємств, за результатами оцінки яких можливо сформулювати висновки щодо фінансового стану видавничо-поліграфічної галузі України. Зроблено загальні висновки за результатами проведеного аналізу.

Ключові слова: видавничо-поліграфічна галузь, показники діяльності підприємств видавничо-поліграфічної галузі, умови функціонування, структура витрат на інноваційну діяльність підприємств видавничо-поліграфічної галузі, оцінка фінансового стану галузі.

В статье рассмотрены современные условия функционирования предприятий издательско-полиграфической отрасли Украины. Проанализировано современное состояние исследованности условий функционирования предприятий издательско-полиграфической отрасли Украины в специальной и научной литературе. Обобщены основные факторы, которые влияют на условия функционирования издательско-полиграфических предприятий в Украине. Проанализированы основные среднеотраслевые показатели деятельности изда-

тельско-полиграфических предприятий, по результатам оценки которых можно сформировать выводы о финансовом состоянии издательско-полиграфической отрасли Украины. Сделаны общие выводы по результатам проведенного анализа.

Ключевые слова: издательско-полиграфическая отрасль, показатели деятельности предприятий издательско-полиграфической отрасли, условия функционирования, структура затрат на инновационную деятельность предприятий издательско-полиграфической отрасли, оценка финансового состояния отрасли.

The article considers modern functioning conditions of Ukrainian publishing and printing industry's enterprises. The present state of the research of functioning conditions of Ukrainian publishing and printing industry's enterprises in the special and scientific literature has been analysed. The main factors influencing the functioning conditions of publishing and printing enterprises in Ukraine have been summarized. The main industry-specific indicators of publishing and printing enterprises' activity have been analysed, according to the results of which it is possible to form conclusions about the financial state of the publishing and printing industry in Ukraine. General conclusions have been done based on the results of the analysis.

Key words: publishing and printing industry, indicators of activity of publishing and printing industry's enterprises, conditions of functioning, structure of expenses for innovative activity of publishing and printing industry's enterprises, assessment of industry's financial state.

УДК 655.1:311.3

Куцинська М.В.

к.е.н.,

доцент кафедри економіки
промисловості та організації
виробництва

Український державний

хіміко-технологічний університет

Куцинський А.В.

студент

Український державний

хіміко-технологічний університет

Постановка проблеми. За сучасних умов функціонування економіки України та світового економічного простору, швидких трансформацій та змін обставин здійснення господарської діяльності для прийняття зважених управлінських рішень на мезо-, мікро- та нанорівнях економіки щодо подальших напрямів діяльності та розвитку суб'єктів господарювання великого значення набувають питання оцінки загальних тенденцій, притаманних тій галузі економіки, в якій функціонують конкретні організації, підприємства та установи. Виняток не становлять і підприємства видавничо-поліграфічної галузі України, які сьогодні зазнали значних змін в умовах свого функціонування, котрі викликані передусім розвитком сучасних комп'ютерних та Інтернет-технологій. Отже, для формування обґрунтованих рекомендацій щодо поліпшення діяльності конкретного видавничо-поліграфічного підприємства необхідним є оцінка та аналіз тенденцій, притаманних сучасній видавничо-поліграфічній галузі України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сьогодні в науковій та спеціальній літературі питанням дослідження сучасного стану видавничо-поліграфічної галузі України приділяється належна увага. Так, розглядається територіальне розміщення підприємств галузі та аналізуються обсяги реалізації галузі [1]; досліджуються регіональні аспекти розвитку підприємств поліграфічної діяльності [2]; визначається роль видавничо-поліграфічних підприємств у розвитку національної економіки, обґрунтовується вплив чинників на процес функціонування та окреслюються подальші напрями розвитку видавництва і поліграфічних підприємств з урахуванням специфіки галузі [3]; визначаються ключові тенденції розвитку видавничо-поліграфічної галузі України [4]; аналізуються погляди вчених на проблеми економічного зростання і розвитку економіки для визначення основних чинників та встановлення пріоритетів їхнього впливу на результати функціонування видавничо-поліграфічної галузі України [5]; пропонуються підходи до формування страте-

гії розвитку підприємств видавничо-поліграфічної галузі [6] та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз сучасного стану видавничо-поліграфічної галузі України шляхом оцінки основних середньогалузевих показників діяльності в динаміці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дані Державної служби статистики дають можливість зробити певні висновки щодо стану видавничо-поліграфічної галузі, досліджуючи середньоринкові показники діяльності підприємств видавничо-поліграфічної галузі за КВЕД 22.2 «Поліграфічна діяльність». Показники діяльності підприємств видавничо-поліграфічної галузі України за 2007–2016 рр. за КВЕД 22.2 [7] наведено в табл. 1.

Протягом 2007–2013 рр. обсяг ринку видавничо-поліграфічної продукції в Україні постійно зростає. Так, якщо наприкінці 2007 р. підприємствами видавничо-поліграфічної галузі було вироблено продукції на суму 7,415 млн. грн., то протягом 2013 р. ця сума становила 10,79 млн. грн., зростання сягнуло 45%. Показник прибутку відображає нестабільність, оскільки у 2008 р. було значне падіння рівня прибутку, майже на 23% порівняно з 2007 р., і повільне зростання протягом наступних років. Починаючи з 2014 р. всі показники за видавничо-поліграфічною галузю України мають тенденцію до зниження. Така тенденція зумовлена, перш за все, впливом чинників, притаманних сьгоднішнім умовам господарювання видавничо-поліграфічних підприємств в Україні, а саме: нестабільністю правового середовища; нестабільністю політичної ситуації; низьким рівнем державної підтримки видавничо-поліграфічної галузі; відсутністю імпорتنних обмежень на видавничо-поліграфічну продукцію; високим рівнем конкуренції між суб'єктами господарювання видавничо-поліграфічної галузі; низь-

ким рівнем інвестицій у видавничо-поліграфічну галузь; високою вартістю використання позикових коштів; низьким рівнем платоспроможності населення; зміною вимог споживачів до поліграфічної продукції; високою вартістю видавничо-поліграфічного обладнання; безперервним розвитком технологій друку та устаткування для нього; масовою комп'ютеризацією усіх сфер життєдіяльності суспільства; широкою мережею Інтернет-видань, що здатна в короткі строки донести інформацію до кінцевого споживача, виключаючи витрати на верстку, друк та розповсюдження видавничо-поліграфічної продукції.

Про нестабільне становище у видавничо-поліграфічній галузі свідчить і значна частка збиткових підприємств – у межах 33–59% за 2007–2016 рр. [7] (табл. 2).

На початок 2014 р. видавничо-поліграфічна галузь України нараховувала 2 499 підприємств, із них переважна більшість – малі підприємства (91,3%). Частка суб'єктів приватної форми власності у видавничо-поліграфічній галузі України становить на 01.01.2017 більше 88% [7].

Динаміка обсягу інвестицій в основний капітал видавничо-поліграфічних суб'єктів господарювання у фактичних цінах за 2007–2016 рр., згідно з даними Державної служби статистики [7], наведена в табл. 3.

Починаючи з 2013 р. обсяг інвестицій у видавничо-поліграфічну діяльність продовжив зменшуватися, що пов'язано, перш за все, з політичними та економічними чинниками в межах країни у цілому. Така тенденція продовжує існувати й сьогодні.

Великого значення за сучасних умов функціонування світової економіки набуває оцінка структури витрат суб'єктів господарювання та безпосередньо структури витрат на інноваційну діяльність.

Таблиця 1

Показники діяльності підприємств видавничо-поліграфічної галузі України за 2007–2016 рр. за КВЕД 22.2

Показник	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Обсяг виробленої продукції, млн. грн.	7,415	9,18	9,375	9,936	10,625	10,74	10,79	10,70	10,33	10,11
Прибуток, млн. грн.	0,286	0,222	0,289	0,301	0,305	0,311	0,298	0,295	0,280	0,275
Збиток, млн. грн.	0,11	0,881	0,429	0,272	0,403	0,395	0,408	0,410	0,415	0,417

Таблиця 2

Основні дані збиткових підприємств поліграфічної галузі в 2007–2016 рр.

Показник	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Фінансовий результат прибуткових підприємств, млн. грн.	0,286	0,222	0,289	0,301	0,305	0,311	0,298	0,295	0,280	0,275
Частка прибуткових підприємств, %	66,5	60,7	61,8	64,5	43,1	44,1	42,2	42,0	41,9	40,8
Фінансовий результат збиткових підприємств, млн. грн.	0,110	0,881	0,429	0,272	0,403	0,395	0,408	0,410	0,415	0,417
Частка збиткових підприємств, %	33,5	39,3	38,2	35,5	56,9	55,9	57,8	58,0	58,1	59,2

Динаміка обсягу інвестицій в основний капітал видавничо-поліграфічних суб'єктів господарювання у фактичних цінах за 2007–2016 рр.

Показник	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Обсяг інвестицій, млн. грн.	621,3	674,1	485,3	431,2	516,4	529,5	504,9	502,3	502,0	499,8
Темп зростання, %	–	108,50	71,99	88,85	119,76	102,54	95,35	99,49	99,94	99,56

Результати аналізу середньогалузевої структури витрат на інноваційну діяльність видавничо-поліграфічних підприємств за 2007–2016 рр. узагальнено у вигляді діаграми на рис. 1.

Аналізуючи дані рис. 1, слушно зазначити, що найбільшу питому вагу серед витрат на інноваційну діяльність видавничо-поліграфічних підприємств за період, що аналізувався, мають витрати на придбання машин та обладнання. Частіше за все таке придбання видавничо-поліграфічними суб'єктами господарювання здійснювалося за рахунок позикових коштів, зокрема довгострокових та короткострокових кредитів.

Базуючись на даних Державної служби статистики України, проведемо аналіз змін показників у середньому за галуззю, а саме: витрат на одиницю продукції; фондівдачі; рентабельності продукції; продуктивності праці співробітників; коефіцієнту автономії; платоспроможності; коефіцієнту абсолютної ліквідності; коефіцієнту покриття; коефіцієнту наукомісткості виробництва; рентабельності продажу; коефіцієнту завантаження виробничих потужностей.

Результати проведеного аналізу відображено на рис. 2–12.

Зміни середньогалузевих витрат на одиницю продукції видавничо-поліграфічних підприємств (рис. 2) пов'язані з подорожчанням сировини та

матеріалів, а також з інфляційними та кризовими процесами, які відбулися у нашій країні та на ринку.

Фондовіддача основних виробничих фондів (рис. 3) істотно коливається, що пов'язано з різним рівнем господарювання, неоднаковою оснащеністю їх цим ресурсом, різним співвідношенням його складових елементів, ступенем придатності та ін.

Показник рентабельності продукції на підприємствах видавничо-поліграфічної галузі (рис. 4) мав тенденцію до зниження. Такий стан свідчить про те, що попит на продукцію видавничо-поліграфічних підприємств протягом 2007–2016 рр. знижувався. Це пояснюється існуванням кризового стану всередині країни, що змушувало компанії, які користувалися видавничо-поліграфічними послугами та продукцією, значно зменшити свої потреби у цій продукції.

Зменшення продуктивності праці персоналу (рис. 5) у конкретні роки вказує на зменшення можливостей використання трудових ресурсів і характеризує зниження рівня ефективності управління трудовими ресурсами.

Коефіцієнт автономії свідчить про незалежність фінансового стану від позикових коштів. Якщо цей показник більший за нормативний (0,5), це свідчить про незалежний стан підприємства і дає йому змогу розраховуватися з кредиторами власними силами. Значення середньогалузевого

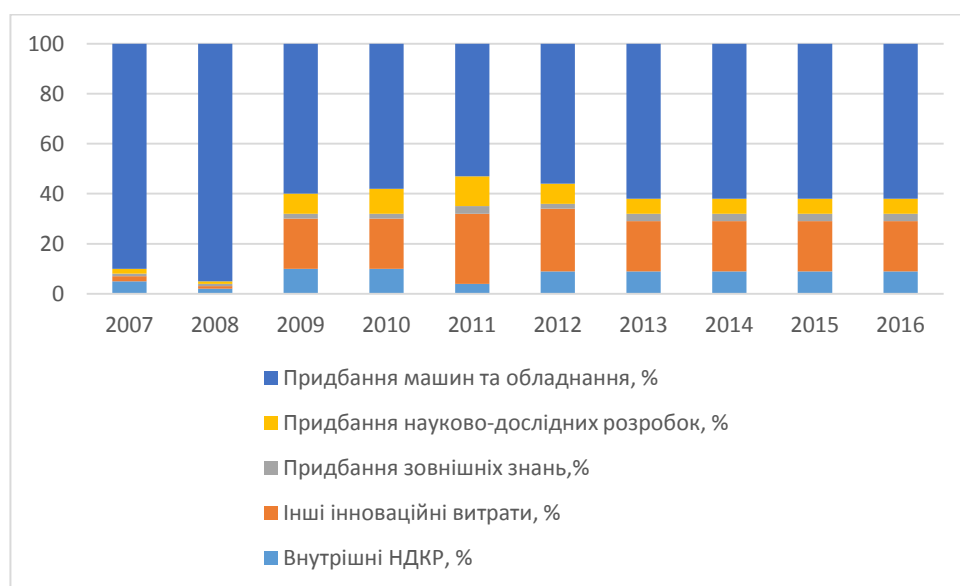

Рис. 1. Середньогалузева структура витрат на інноваційну діяльність видавничо-поліграфічних підприємств за 2007–2016 рр.

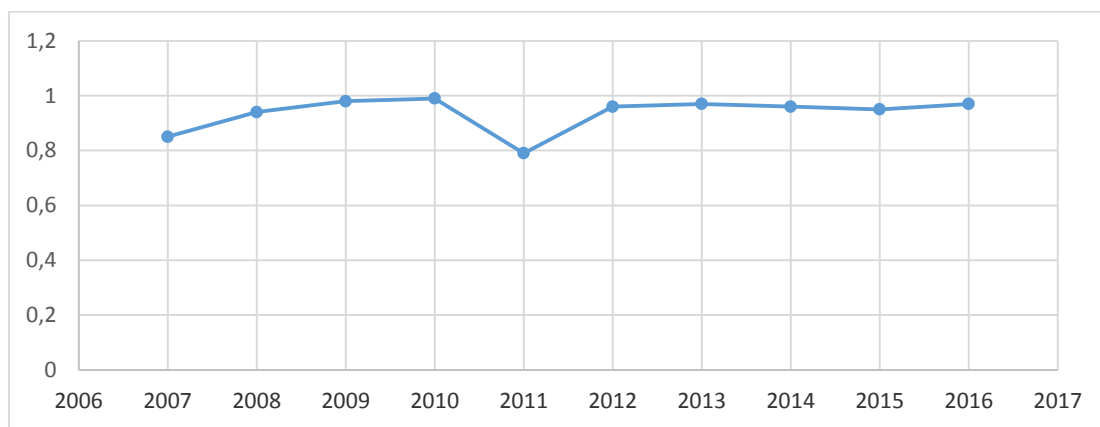

Рис. 2. Динаміка зміни середньогалузових витрат на одиницю продукції видавничо-поліграфічних підприємств

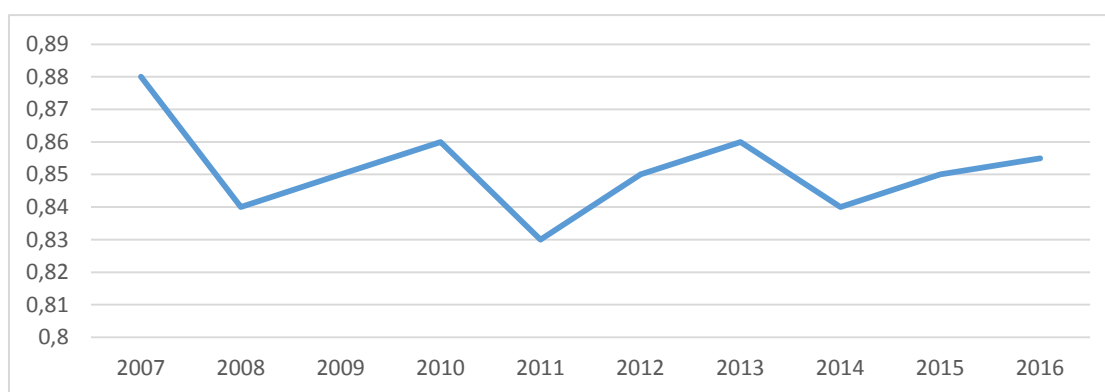

Рис. 3. Динаміка зміни середньогалузових показників фондівіддачі видавничо-поліграфічних підприємств

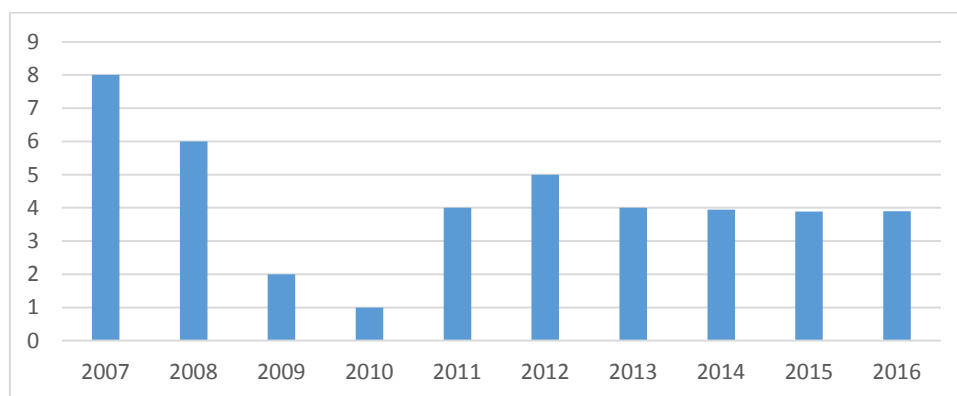

Рис. 4. Динаміка зміни середньогалузового показника рентабельності продукції видавничо-поліграфічних підприємств

коефіцієнту автономії видавничо-поліграфічних підприємств за період, що аналізувався, наведені на рис. 6.

Результати аналізу середньогалузових показників платоспроможності та коефіцієнта абсолютної ліквідності (рис. 7 та 8) свідчать, що період, який аналізувався, характеризується коливанням показників. Зниження коефіцієнту абсолютної ліквідності було зумовлене зниженням фінансових

інвестицій підприємств з одночасним збільшенням величини поточних зобов'язань. Ураховуючи те, що значення цього коефіцієнта вважається достатнім, якщо воно знаходиться у межах 0,2–0,35, на видавничо-поліграфічних підприємствах цей показник був дещо заниженим.

Коефіцієнт покриття показує достатність оборотних засобів для того, щоб погасити свої борги протягом року. Аналіз цього середньогалузового

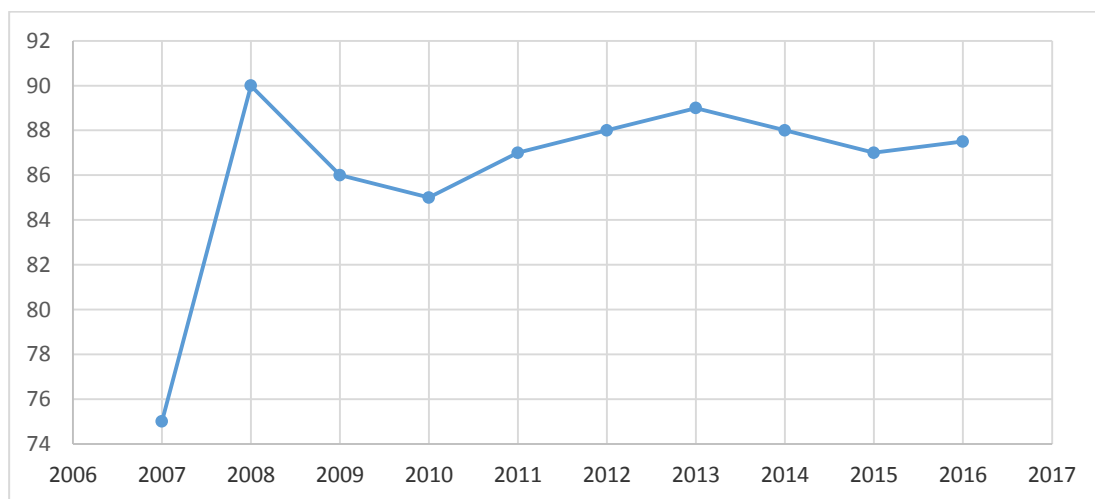

Рис. 5. Динаміка зміни середньогалузевої продуктивності праці співробітників видавничо-поліграфічних підприємств

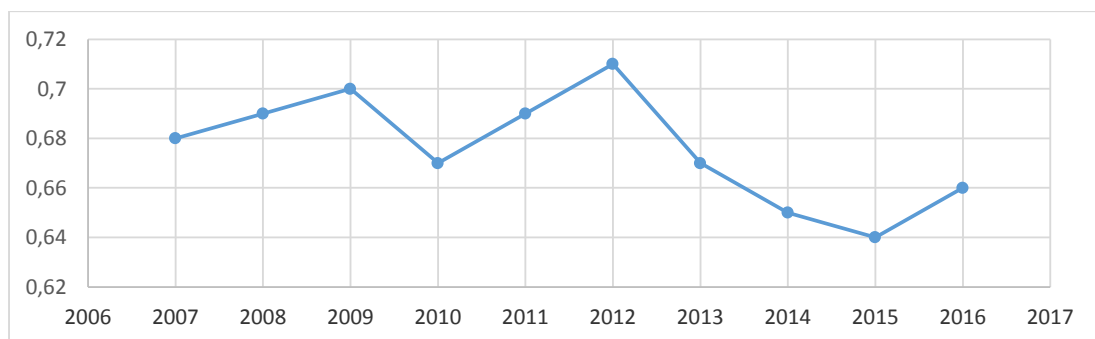

Рис. 6. Динаміка зміни середньогалузевого коефіцієнту автономії видавничо-поліграфічних підприємств

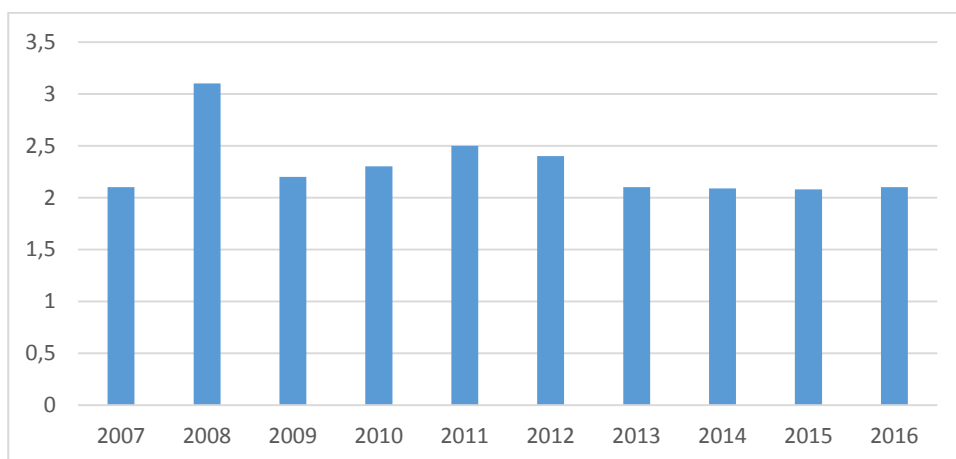

Рис. 7. Динаміка зміни середньогалузевої платоспроможності видавничо-поліграфічних підприємств

показника видавничо-поліграфічних підприємств дає можливість констатувати, що підприємства знаходяться на оптимальному значенні цього показника >1 (рис. 9).

Протягом років, що досліджувалися, на підприємствах видавничо-поліграфічної галузі спостерігається зростання частки вартості науково-дослідних інвестиційних проектів у загальній вартості інвестиційних витрат (рис. 10). Це пояснюється

тим, що з початком кризи на підприємствах значно скоротилися інвестиційні витрати, але при цьому витрати на інноваційні продукти зменшувалися значно повільніше. Видавничо-поліграфічні підприємства стали витрачати більше коштів на інвестиційні проекти в 2011–2016 рр., намагаючись вивести підприємства з кризи.

Рентабельність продажів видавничо-поліграфічної продукції мала тенденцію до зниження (рис. 11).

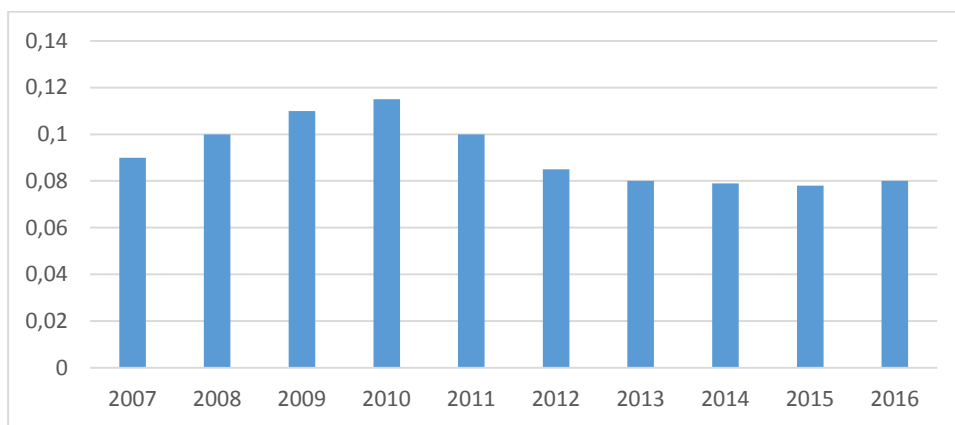

Рис. 8. Динаміка зміни середньогалузевого коефіцієнта абсолютної ліквідності видавничо-поліграфічних підприємств

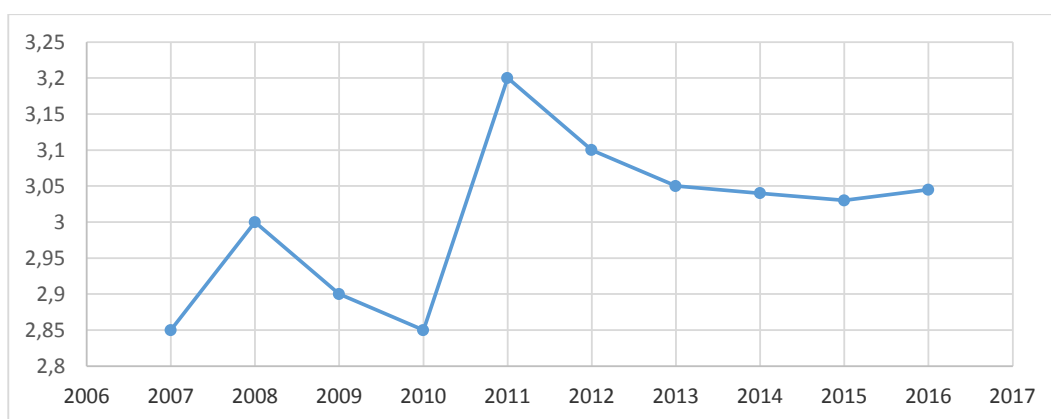

Рис. 9. Динаміка зміни середньогалузевого коефіцієнту покриття видавничо-поліграфічних підприємств

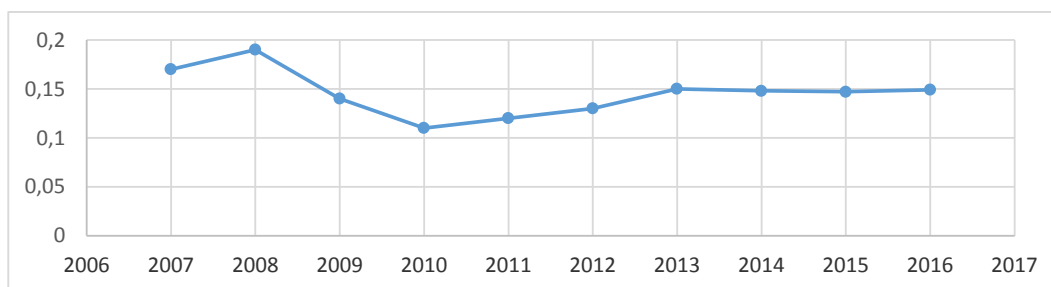

Рис. 10. Динаміка зміни середньогалузевого коефіцієнту наукомісткості виробництва видавничо-поліграфічних підприємств

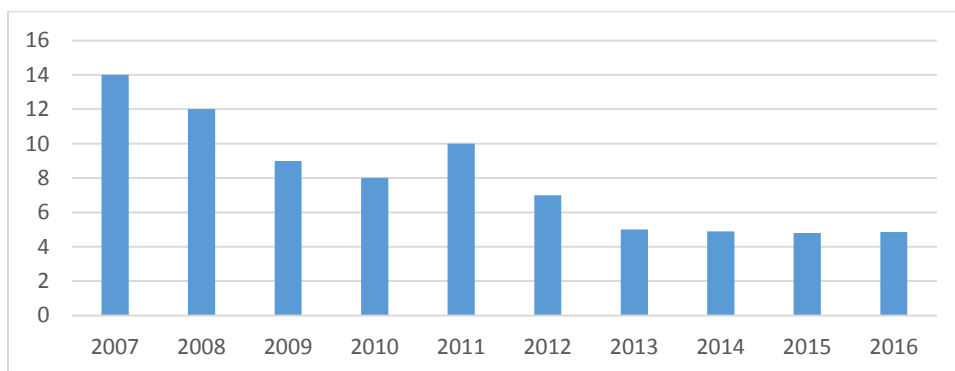

Рис. 11. Динаміка зміни середньогалузевої рентабельності продажу видавничо-поліграфічних підприємств

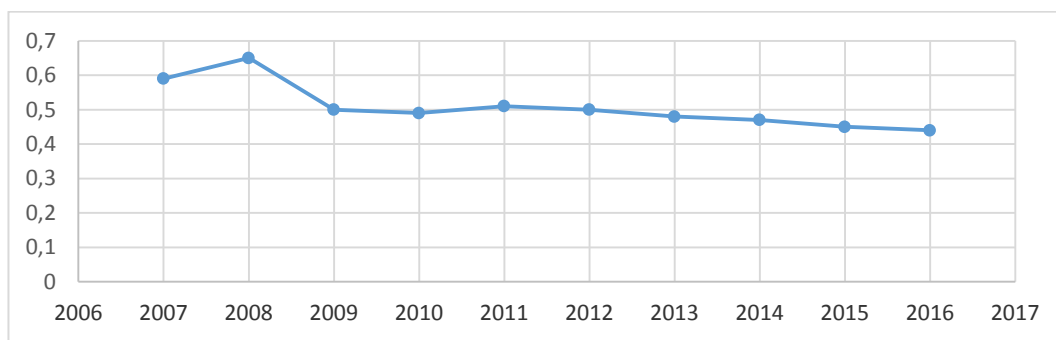

Рис. 12. Динаміка зміни середньогалузевого коефіцієнту завантаження виробничих потужностей видавничо-поліграфічних підприємств

Причиною зниження цього коефіцієнта є, насамперед, зростання витрат на виробництво і реалізацію продукції. Собівартість видавничо-поліграфічної продукції значно зростає через зростання вартості матеріалів. Ще однією причиною стало падіння загального обсягу продажів.

Коефіцієнт завантаження виробничих потужностей дає можливість визначити, наскільки ефективно використовується обладнання під час виготовлення продукції. Такий показник для видавничо-поліграфічних підприємств є одним з основних в оцінці ефективності виробництва і збуту. Протягом досліджуваного періоду завантаження видавничо-поліграфічного обладнання зменшилося (рис. 12). Зниження завантаження виробничих потужностей було зумовлено тим, що кризовий стан у країні спонукав більшість компаній скоротити свої витрати на рекламну та поліграфічну продукцію.

Висновки з проведеного дослідження.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження щодо сучасного стану видавничо-поліграфічної галузі України, доцільно зазначити, що сьогодні є певні проблеми, наявність яких підтверджують проаналізовані фактичні значення відповідних середньогалузевих показників стосовно фінансового стану суб'єктів господарювання галузі, вирішення котрих потребує вдосконалення підходів до побудови такої системи управління ресурсами видавничо-поліграфічних підприємств, функціонування якої відповідатиме сучасним вимогам ринкового простору та реаліям здійснення діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кожемяченко О.О., Бойко Т.О. Сучасний стан видавничо-поліграфічної галузі України. Сучасні проблеми економіки і підприємництва. URL: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/46967/43125>.
2. Довгань Л.Є., Воржаківа Ю.П. Стан та перспективи розвитку поліграфічної промисловості України. Економіка та держава. 2013. № 6. С. 34–38.
3. Палига Є.М., Босак І.П. Сучасні тенденції функціонування підприємств видавничо-поліграфічної

галузі та альтернативи їх розвитку. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2016. Випуск 1(47). Т. 2. С. 285–290.

4. Штангрет А.М., Шляхетко В.В. Сучасні тенденції розвитку підприємництва у видавничо-поліграфічній галузі України. Вісник економічної науки України. 2008. № 2(14). С. 160–162.

5. Економічний розвиток видавничо-поліграфічної галузі України: дослідження сутності, показників, факторів і результатів / Л.А. Швайка, В.М. Сеньківський, О.В. Мельников. Наукові записки. 2012. № 4(41). С. 95–102.

6. Пріб К.А. Формування стратегії розвитку підприємств видавничо-поліграфічної галузі. Інтелект XXI. 2014. № 6. С. 30–38.

7. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.org/uk>.

REFERENCES:

1. Kozhemiachenko O.O. Suchasnyi stan vydavnycho-polihrafichnoi haluzi Ukrainy [The current state of the publishing and printing industry of Ukraine] / O.O. Kozhemiachenko, T.O. Boiko // Suchasni problemy ekonomiky i pidpriemnytstvo [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/46967/43125> (in Ukrainian).
2. Dovhan L.Ie. Stan ta perspektyvy rozvytku polihrafichnoi promyslovosti Ukrainy [The state and prospects of the printing industry in Ukraine] / L.Ie. Dovhan, Yu.P. Vorzhakova // Ekonomika ta derzhava. – 2013. – № 6. – P. 34–38 (in Ukrainian).
3. Palyha Ye.M. Suchasni tendentsii funktsionuvannia pidpriemstv vydavnycho-polihrafichnoi haluzi ta alternatyvy yikh rozvytku [Modern tendencies of the enterprises of the publishing and printing industry and alternatives to their development] / Ye.M. Palyha, I.P. Bosak // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya Ekonomika. – 2016. – Vypusk 1(47). – T. 2. – P. 285–290 (in Ukrainian).
4. Shtanhret A.M. Suchasni tendentsii rozvytku pidpriemnytstva u vydavnycho-polihrafichnii haluzi Ukrainy [Modern tendencies of business development in the publishing and printing industry of Ukraine] / A.M. Shtanhret, V.V. Shliakhetko // Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy. – 2008. – № 2(14). – P. 160–162 (in Ukrainian).

5. Shvaika L.A. Ekonomichni rozvytok vydavnycho-polihrafichnoi haluzi Ukrainy: doslidzhennia sutnosti, pokaznykiv, faktoriv i rezultativ [Economic development of Ukrainian publishing and printing industry: research of essence, indicators, factors and results] / L.A. Shvaika, V.M. Senkivskiyi, O.V. Melnykov // Naukovi zapysky. – 2012. – № 4(41). – P. 95–102 (in Ukrainian).

6. Prib K.A. Formuvannia stratehii rozvytku pidpriemstv vydavnycho-polihrafichnoi haluzi [Formation of the strategy of development of enterprises of the publishing and printing industry] / K.A. Prib // Intelekt XXI. – 2014. – № 6. – P. 30–38.

7. Derzhavna sluzhba statystryky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ukrstat.org/uk> (in Ukrainian).

Kutsynska M.V.

Candidate of Economic Science,
Senior Lecturer at Department of Industrial
Economy and Manufacture Organization
Ukrainian State University of Chemical Technology

Kutsynskiyi A.V.

Student
Ukrainian State University of Chemical Technology

ANALYSIS OF THE UKRAINIAN PUBLISHING AND PRINTING INDUSTRY'S CURRENT STATE

Under current conditions, the functioning of the Ukrainian economy and the world economic space, rapid transformations and changes in the circumstances of economic activity for making management decisions on the further directions of activity and development of enterprises, of great importance are issues of evaluation of general tendencies inherent in the branch of the economy, in which specific enterprises operate. Enterprises of the publishing and printing industry of Ukraine, which for today have undergone significant changes in the conditions of their functioning, which are caused, above all, by the development of modern computer and Internet technologies, do not exclude the exception. An evaluation and analysis of the trends inherent in the modern Ukrainian publishing and printing industry are necessary for the formation of substantiated recommendations for the improvement of the activity of a particular publishing and printing company.

The main factors influencing the functioning conditions of the publishing and printing enterprises in Ukraine have been summarized. Such factors include: instability of the legal environment; instability of the political situation; low level of state support to the publishing and printing industry; the absence of import restrictions on publishing and printing products; high level of competition between business entities of the publishing and printing industry; low investment in the publishing and printing industry; high cost for using borrowed funds; low level of solvency of the population; changing the requirements of consumers for printing products; high cost of publishing and printing equipment; continuous development of printing technologies and equipment for it; mass computerization of all spheres of vital activity of society; a wide network of Internet publications that can quickly convey information to the end user, excluding the cost of layout, printing, and distribution of publishing products.

The main industry-specific indicators of publishing and printing enterprises' activity have been analysed (unit cost of production; return on capital; cost-effective products; labour productivity of employees; coefficient of autonomy; solvency; absolute liquidity ratio; coefficient of coverage; coefficient of science-intensive production; profitability of sales; load factor of production capacity).

General conclusions have been done based on the results of the analysis.